

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 1.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Mikudag hin 3. januar 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið — Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, þreivsnarstöðum
og skrifstovum. Telf. 143.

8. árg.

1933.

1. Januar 1934.

Nú er tað farið afturum, árið 1933, og tað nýggja er komið inn um gátt. —

Hvussu hevur tað nú háttað sær, tað sum nú er farið, og hvat er at siga um tað?

Her hjá okkum kann sigast, at tað fer at fáa so toluft um mæli, sum fáast kann. Veðurlagið her í Føroyum hevur, sum vit vita, ringt orð: »her er bara grátt út yvir grátt«, men árið, sum nú fór, fær ikki hesi orð við sær í grovina, tí eitt sovorðið veður, sum vit hava haft í ár, man eingin minnst. Eitt summarið við allaragrasta veðri, hugsast kann og eitt sovorðið heyst — ja líka til jóla og útum jól, man vera sera sjáldsamt! Jóansökulýtku á jólum, heitir dagar og nætur á miðvetri, við grønnum bo, neyvan man nakar minnst tilfikt. —

Veðrið á landinum hevur sum sagt verið frálíkt, og fruktirnar hava verið hærflur, og veðrið á sjónum hevur heldur ikki verið at klaga yvir. Heima fiskiskapurin er ikki nógv verður nú longur, tað gera onglendingar gott, og her slanda vit maktasleysir bæði so og so, og ikki er annað at gera í hesum føri fyri Føroyingar enn at bíta tenninar saman og seta lās fyri munnin — her gerst einki, ikki enn, og neyvan nakrantíð! —

Skipfiskiskapurin í tí farna ári hevur kanska verið meiri ójavnur enn vant, tað er tað ikki so lætt at siga; men á Eysturlandinum hevur hann verið tað, og altíð heldur vónaligur. Suðurlandið hevur væl givið sum vant, og Grønland eisini. Prísurin hevur verið betur enn seinasta ár, og kundi verið *nógv betur*, um vit fingið øll okkara fiska-viðurskifti í eitt annað og betri lag. —

Tíbetur hevur havið ikki kraft so mong mannalív sum árinu herfyri — tað altíð ov mong! — Hin politiska støðan er hin sama og verður ivaleyst hin sama mong ár enn, har er og verður, sum skrivað stendur »ikke Omskiftelses Skygge«: Samband—sjálfstýri, sjálfstýri— samband o. s. fr., sami nóti!

Socialistarnir, vit býttu beistini, ganga og bílla okkum inn, at vit kunnu gera nakað millum Føroyingar! Nei, um vit so vistu teimum, okkara kærú landsmonnum, at vit vildu og kundu gjørt teimum alt gott og fingið land okkara á fótur, so vildu vit fingið teirra svar: »Vit eru sambandsmenn, ella vit eru sjálfstýrismenn, socialisma hevur

einki at gera í Føroyum«. — Ja, so er, og so verður, vit liva ikki í »Realiternes Verden«, her á landi. —

Stórhendingar eru ongar her heima hjá okkum í tí farna ári, alt hevur gingið sína javnu gongd men útheimurin hevur haft tær í stórum, serliga Týskland. Um hetta er skrivað so nógv, at øll vita um tað, men vit vóna, at ikki alt er sagt, sum skrivað er. Vit hava tosað við menn sum hava ferðast gjøgnum landið, og teir halda, at nakað nógv man vera avgjort — men sjálvsagt er skilið har ikki gott, langt frá tí! Í Spaniu er ringt, nógvur ófriður, og ein maður vit hava tosað við, og sum hevur verið har, heldur, at ikki munnu færri ógerðir verða gjørdar har enn í Týsklandi — vit hoyra bert ikki so nógv um skilið har. —

Um ta stóru hogtíðini sum var í Keymannahavn í oktober, tá fyrsti-ministarin helt føðingadag, hava vit sagt fyrr — tað var sama dag vit fingið ein nýggjan dr. phil. —

Eitt tað seinasta, vit frættu, er at kolavirkni í Suðuroy skal byrja, bara tað var so væl, at hetta varð sannheit! Kemur tað í lag, týðir tað »stopp« fyri lítt ævnliga arbeiðisloysið har og bíligt og gott kol fyri okkum øll. —

Vit søu eitt ár fara, vit siggja eitt nýtt koma. Latum okkum øll siga tí gamla farvæl og takk fyri tað góða, sum tað gav okkum, og biðja tað nýggja verða vælkommið til okkara!

„Politikkur“.

Í blaðnum stóð fyri kortum nevnt, at socialdemokratiska felagðið her í Havn hevði sent umsókn til býarstýrið um at taka til viðgerðar bygging av havnagarði og sleipustøð við stoð til skipabygging.

Ein tilfiks umsókn er eitt lítið í tí sociala politikk, sum vit socialdemokratir her í Havn fara at driva. Vit ætla ikki at driva ein politik, sum hongur í leysari luft, vit vilja byggja niðri á jorð, og vit vilja byggja upp. Vit hava fingið nógv av stríði um, hvussu okkara stoða til Danmark skal verða, vit ganga út frá, at eru vit ein partur, eitt amt, av Danmark, so skulu vit eisini uttan avkortan njóta beinleiðis sama rætt sum onnur dansk amt, og her skal ikki longur verða tala um biddari, og her skal einki brígl verða longur — men sjálvsagt gera vit ta eisini sjálvir, tað gerast kann og krevjast kann av okkum!

Í einum blaði stóð uppgjort,

hvat vit hava latið og fingið síðan átjan hundrad og nokur og háltvundrad. Sovorðið er ongantíð at siggja uppgjort frá øðrum danskum amtum, hvi skal tað so standa viðvíkjandi okkum? Er tað fyrri at sýna okkum Føroyingum, at vit skulu vera takksamir og ikki krevja nakað — ella hvi er tað? — Fyri nakra tíð síðan stóð ein uppgjort av debet og kredit viðvíkjandi Danmark og Føroyar gjøgnum nokur hundrad ár, og var hon absolut ikki í okkara »disfavors«, okkara »saldo« var góð har! —

Nú er tað ikki okkara hugsan, at vit eiga allar hesar nógu pengar hjá tí *núverandi* danska fólki og skulu krevja teir, men vit vilja, at teir niðri í Danmark skulu vita, at einki er at siga til, at vit í teim seinastu árum hava fingið nakað út yvir tað, vit hava latið.

Tá vit nú koma við hesi umsókn, vóna vit, at hon fer at fáa góða móttøku hjá ríkisstýrinum — tí har má hon enda — og at teir stýða hana, tí tann studningur, vit har fáa hjá teimum, er *hjálp til sjálvhjálp*.

Siga frá innihaldinum er ónýtt, tað kemur aftaná her, men vit lova okkum at siga, at okkara arbeiði er ikki ein politikkur, sum Havnar arbeiðarar eiga at vísa burtur frá sær, tað er netupp *teirra* politikkur, vit driva, arbeiðið fyri teirra væl, teirra gagn og besta.

Føroya fólk skal einaferð læra, um blaðið hetta fær loyvi til at liva og virka, at socialisman í Føroyum er eitt praktiskt arbeiði fyri okkara fólki, og ikki ein ber rópan upp og út í villan heim. — Okkara fiskimenn og allar aðrir, sum arbeiða og vinna lívsins upphald við sínum hondum, mugu læra, at tað ræður um at standa og halda saman. Teir mugu á hvørjum einkultum staði finna hvør annan og koma saman á tal um tað teimum tørvar. Samhald má til, samarbeiði má fáast í lag, tí fæst tað ikki, heldur alt sundur í molar — »samhald má vera«.

»Arbeiði er ein dýrgripur«, stendur í eini søgu, og einaferð var tað, at arbeiða, ein æra. Utan iva er tað eisini mangastøði so enn, og har tað er, verður eisini nakað gjørt, og fólkið livir og vildi heldur bið tunguna av sær enn støðugt rópt upp um arbeiðisloysi og arbeiðisloysisstudning.

Tá ein sær tær *naknu* norsku strendir, má ein vera glaður við at búgva í Føroyum, her havið altíð gevur *nakað*, og fjallið er grønt niður til sjóar-klettin. Havið er, tá saman um

kemur, ein góður vinur, um bara ikki fremmandir ránsmenn óbundnir fingi loyvi til at oyða tað fyrri okkum, og jorð okkara kann eisini geva okkum breyð, um vit fáa skil á jarðaviður-skiftinum; og skil kann fáast á, bara vit sjálvi vilja, tað er okkum nú í boði, um tað so ongantíð hevur verið tað fyrr! Er okkara løgting ein meinboði fyri framburði í Føroyum, so *sopið tað út, ið er til skaða og til ógagn* og seið fólk inn, ið vil Føroya fólksins væl! Lat okkum sleppa frá tí politikki, sum bert er *orð* og oyðir alt verk, og lat okkum arbeiða fyri framburði — um tit so ikki vilja geva tí politikki nakað navn.

Fyri okkum er *navnið* einki, tað er gagnið, ið ræður um. — Tann nevnda umsóknin til býráðið ljóðar soleiðis:

Til

Thorshavns Byraad.

.Erede Byraad.

»Suðurstreymoyar Javnaðarfelag« tillader sig herved at rette en Henvendelse til det ærede Byraad, angaaende Forbedring af vore Havneforhold m. v., da det viser sig at være mangtfaelligende for Byens Udvikling og Trivsel, og til Højnelse af Indbyggernes sociale og økonomiske Niveau, at der her skabes større Muligheder ved forbedrede Havneforhold.

Forholdet, er som det sikkert vil være det ærede Byraad bekendt, at der for Tiden er ca. 25 Skibe (Motorbaade ikke iberegnet) hjemmehørende i Thors-havn; og da der til disses Reparation og Vedligeholdelse aarlig anvendes en Sum af ca. 150.000 Kr., (ca. 6.000 Kr. pr. Skib) vil man kunne forstaa Betimeligheden, af at disse Penge saasom Arbejdslon, Salg af Materiale m. m., kommer Byen til Gode i størst muligt Omfang.

Som bekendt blev vort nuverende Havneanlæg fuldført i 1929. Dette har tilsyneladende vist sig at være tilfredsstillende til dets paatenkte Brug, nemlig som Trafikhavn. Men da Byen antagelig ikke kan fremskaffe nogen nævneværdig Export udover hvad der kan opdrives i Fisk, er det bydende nødvendigt at der aabnes flere Døre til et impulsivt Næringsliv i Thors-havn.

Havneforholdene, som Haynef. i det store og hele betragtet i Forhold til det nuværende Udviklingsstadium i Nabolandene, nu i 1933, desværre nærmest er parallelle med hvad de var i 1890. At dette vil hæmme vor Fiskeridrift i allerhøjeste Grad er ind-

lysende. Og man kan heraf gaa ud fra at mange Erhvervsdrivende vilde være kommen ind paa betydelige og moderne Fremskridtsmetoder, saavel vedrørende Fiskeridriften som de dermed forbundne Virksomheder, om der her var fulgt med paa Havneforholdenes Omraade. Det er ikke nemt at fastslaa, hvor stor Udstrekning en saadan Udvikling vilde have faaet, men en Ting er aldeles givet: Ved at betragte Nabolandenes Udvikling, saa staar vi meget, meget langt tilbage — og saa er vor Hoved-Næringsvej Fiskeri.

Vi maa derfor understrege Betydningen af, at vi her i Thors-havn faar en efter vore Forhold passende Fiskerihavn.

Vi har erfaret, at der er Udarbejdet et Udvikelses-Projekt for Havnen til et samlet Beløb af over 4 Mill. Kr., en Mole fra »Lysikrananum undir smeltihúsinum« og ostover, hvilken Dækmole saa vidt os bekendt er anslaaet til at koste 2 Mill. Kr.

Efter vor Opfattelse kan det vanskeligt forsvares, at man etablerer dette kostbare Anlæg — og lader det Spørgsmaal, der staar selve Næringslivet nærmest, nemlig Fiskerihavnen, upnaaget.

Spørgsmaalet er af saa stor Vigtighed, at man ikke kan stille denne betydelige Sag i Bero til de nødvendige Midler til at bestrejde Kommunens Andel fuldt ud er til Stede, til den paatenkte Udvikelse, hvorimod Udgifterne ved en Fiskerihavn vilde være nærmest letoverkommelig.

Følgende vil give et lille Overblik paa Situationen:

1) I 1890 var der i Thors-havn Fortøjningsplads til 14 Fiskerskibe — og i 1933 er der kun Fortøjningsplads til 8.

2) I 1890 var der her i Thors-havn ca. 1300 Indbyggere — og i 1933 er Antallet ca. 3400.

3) Vor Fiskerflaade er væsentligt mindre nu end den var i 1928, saaledes at det maa noteres en skæbnesvanger Tilbagegang.

Som foran kort omtalt, er der 25 Skibe hjemmehørende i Thors-havn, og til Reparationer og Vedligeholdelse af disse gaar der aarligt 150.000 Kr. (ca. 6.000 Kr. pr. Skib). Af disse 150.000 Kr. falder kun de 20.000 Kr. i Thors-havn. Med andre Ord udgår der gennemsnitligt 130.000 Kr. fra Thors-havn. Af disse 130.000 indkommer hertil ved Handel maaske ca. 10.000 Kr. Dette vil sige, at hvis man anslaaer Materiale til ca. 30.000 Kr., saa bliver Facit det, at de thors-havnske Arbejdere og Haandverkere mister en Fortjeneste paa ca. 90.000 aarlig. Det sidste